

nezlogotvorni *u* ta znak, ampak nasvetovati je zelo pripravljeni bilabijalni *w*, ki tudi ne dela težav pri tisku. Tudi nerodna pisava *u^h* ni rabljena vedno pravilno. Primerjaj le *u^hl'e^a* in *u^hl'a*, kjer pisatelj izrecno pristavlja, da sta besedi „izvzemši končnico . . ednaki“ (str. 17). Čisto gotovo tudi ni prava pisava pron. demonstr. *u^han* poleg *u^hana*, *u^han^h*; *a* je za fem. in neutr. gotovo dolg, kratek je seveda za masc. Če bi bila ta pisava prava, bi bilo zoper vsak drug dialekt. Ali se dalje prvi zlog v besedi *uo^ača* (23) govori kaj drugače kot v *vo^aak^h*? Gotovo ne. Že iz teh malo zgledov je spoznati, da je glasoslovje tega dialekta zelo komplicirano. Zato bo treba velike pazljivosti in tenkočutnega pa dolgega opazovanja, da se le-to kolikor se dá toč. o zaznamuje. — Narečje ima dalje zlogotvorni *n* in *l*, glede *r^a* pa je Tominšek menenja, da ni zlogotvoren, češ da radi tega ne, ker „stopi pred ali za *r* [Levec zahteva pred *r* in za *r*!] kak, če tudi zamolkel samoglasnik“ (str. 10.). Tudi *n* in *l* nista brez vsakega samoglasnega elementa. Pri vsakem konzonantu, ki tvori zlog, je nekakšen vokaličen element. Ako je le-ta bolj jasen, recimo podoben kakemu izmed vokalov, še zaradi tega oni konzonant ne neha biti zlogotvoren; tako smatramo tudi ta *ar* za zlogotvoren. Saj ta vokalični element ni samostojen — tudi če je, kakor v našem slučaju, podoben vokalu *a* — ampak je tesno spojen s svojim konzonantom, katerega ravno dela zlogotvornega. To se jasno vidi n. pr. v onem (spodnjem) delu gorenjščine, kjer je zlogotvorni *r* = **r*, torej sličen z bočkom. Ta *a* pri *r^u* je zase kratek, toda ima v kipečih zlogih z *r^{om}* vred hkrati tudi kipeč glas, kar bi se za oko zaznamovalo tako-le: *ā^r*; manj jasno se to more spoznati pri padajočih zlogih, kakor so ravno bočki; zakaj bočko naglaševanje je ekspiratorno, kar bomo videli pozneje. Tako naj se i za bočki dialekt k zlogotvornemu *l* in *n* pripiše brez skrbi še *r*. Da gosp. pisatelj tak *ar* ne smatra za zlogotvoren, se opira morebiti na Miklošiča. Ta se je v Vergl. Gram. 12 304 res izrekel za nezlogotvornost takega *r*, ko pravi: „Im W(esten) besteht *ar* statt des silbeldenden *r*.“ Toda Miklošičevo trditev je pobiti ravno tako kot gospod pisatelj. — Do malega največje težave pa je delal dr. Tominšku naglas. Iz vseh besedi, ki jih govori pisatelj v poglavju o naglasu (str. 8), se odločno vidi, da je menenja, da ima bočki dialekt muzikalno naglaševanje, in rabi temu odgovarjajoče tudi znamenja muzikalnega naglaševanja. Toda jaz trdim, da je bočko naglaševanje

ekspiratorno. To podprem s sledečimi dejstvi: Že pod omenjenim poglavjem o naglasu pravi pisatelj, da temu narečju, „očitno prija predteglo (padajoče) naglaševanje“. Ta izpoved priča za mojo trditev, saj so ravno v ekspiratornem dialektu vsi zlogi padajoči (ali pravzaprav zelo slični muzikalnega narečja padajočim). Drugič je naglasil veliko besed prav tako, kakor so naglašene v ekspiratornih narečjih, v muzikalnih pa so narobe; te so: *brâta*, *štrîka*, *bika*, *pôta*, *grôma*, *slâma*, *p^hd-gâna*, *žgânc^h* itd., ki pa imajo v muzikalnem kipeč glas. Te je naglasil pač nevede tako, ker je veliko besedi, ki imajo v muzikalnih narečjih res potisnjen glas, zaznamoval pisatelj tukaj s kipečim; prim. *pâuc*, *hlâp^hc*, *mû^hc*, *glû^hc*, *zâjc* itd. Sploh je rabil pisatelj ta naglas (') skoro povsod in tako čisto zmešal naglaševanje. Tretjič govori nekaj za mojo trditev tudi dejstvo, da ta dialekt nima *u^h-jevske* sklanjatve, ki v tem soglaša s splošno štajersčino, ki je tudi ekspiratornega naglaševanja. Tudi dvojnost ozkega *e* veže dialekt s splošno ekspiratorno štajersčino. Četrtrič kažejo pojavi, ki so lastni le ekspiratornim dialektom; taki so n. pr. za en zlog nazaj prevržen kratek naglas: *k^hpc*, *kl^hse^a*, *mâ^hce^a*, *p^hše^a*, *Frânce^a*, *n^hga*, *m^hne^a* itd., besede, ki imajo v muzikalnih narečjih kratek naglas na koncu. To, mislim, je zadosten dokaz za trditev. Zaznamovati bi bilo torej potreba le z ' in ' naglasom. Ali bi bil potreben tudi ' ', to se pravi, ali se v resnici v dialektu nahaja in zadostno čuje, bo sprevidel v prihodnje gospod pisatelj sam. Ker gospod pisatelj ni opazil ekspiratornega naglaševanja, je vse naglase pomešal. Zapomniti si je seveda treba, da se besede opazujejo — ali se najlažje opazujejo — v takoiimenovanem „vocabulary style“. Če bo delal tako, bo hitro spoznal naglaševanje.

To se mi je zdelo potrebno popraviti pri sicer tako skrbno in z veliko učenostjo sestavljenem spisu. Te namigljaje naj v prihodnje vpoštevata gosp. pisatelj ter naj hitro nadaljuje objavo nabranega gradiva. Prihodnjič naj nam še postreže z več zgledi; najboljše po Štekljevem načinu. Za to pa naj nikari ne čaka gimnazijskega programa, ker je za kaj takega preozek in prepočasen! A. Breznik.

Trstenik. Prispevek k zgodovini župnij v ljubljanski škofiji. Spisal dr. Franc Pernè. V Ljubljani 1903. Založil pisatelj. — Tiskali J. Blasnika nasledniki. 80, strani 87. Cena 1 K. — Naše ljudstvo se zelo zanima za svojo domačo zgodovino, za dogodke, ki se tičejo domačega kraja in za dela svojih pradedov. Zato je profesor dr. Franc Pernè — sam Trsteničan

— zelo ustregel svojim rojakom, da jim je v lični knjižici podal opis in zgodovino rojstne župnije. V poljudni domači besedi opisuje kraj in ljudi, pripoveduje zgodovinske črtice po virih, ki jih je našel v župnijskih arhivih na Trsteniku in Preddvorom in v arhivu knezoškofijskega ordinarijata v Ljubljani, pove, kakšni sta cerkvi in kakšna je šola in podaja životo-pisne črtice o duhovnikih in učiteljih, ki so delovali na Trsteniku, kakor tudi o bolj znanih Trsteničanih. Knjiga pa ima tudi mnogo splošno zanimivih podatkov. Med trsteniškimi rojaki opisuje Nikolaja Bleiweisa, ki je bil stari oče našemu slavnemu dr. Janezu Bleiweisu, in precej obširno P. Placida Javornika, ki je v našem slovstvu znan kot znamenit pisatelj. Prav zanimive so črtice o rokovnjačih, o tem, kako so dorasle mladeniče lovili za vojaško službo, o skupnih procesijah i. t. d. Knjiga je sestavljena jako skrbno; krajevna in osebna imena niso brez važnosti za slovenske jezikoslovce, vse delo je pa lep prispevek k zgodovini ljubljanske škofije.

Nemško pisano delce, a po vsi pravici je oznanimo tu med slovensko književnostjo! — Profesor Jagić je v posebnem izdanju dal natisniti iz „Archiv für slavische Philologie“, XXV. Band od 554. do 564. strani razpravo o. Stanislava Škrabca: „**Zum Gebrauch der Verba perfectiva und imperfectiva im Slovenischen.**“ Na čelu spisa je doprsna slika o. Stanislava s ponatisnjenim lastnoročnim podpisom. Kratko, jedrnato pisano razpravo pojasnjujejo mnogi primeri. Za vrednost spisa govorita dovolj imeni izdajatelja in pisatelja. Ker je največja moč in prava lepota našega jezika ravno v glagolu, zahteva ljubezen do lastnega jezika in nekoliko gotovo tudi hvalenost do učenega jezikoslovca Škrabca, da se s to razpravo seznani vsak izobražen Slovenec, posebno pa še gg. pisatelji in časnikarji.

O. S. Z

POLJSKA.

Jan Fr. Magiera. **Słowianie** (Narodi in njih književnost). Kraków 1902. Nakładem redakcyi „Prawdy“. Str. 54. Cena 20 h.

Poljski tedenski časopis za preprosti narod, „Prawda“, je lani začel izdajati poučne knjižice za ljudstvo. Najprej je izšla knjižica o Slovanih, poljskemu narodu gotovo jako potrebna. Pisatelj te knjižice (gimnazijski profesor) je v glavnih potezih dobro proučil zgodovino,

književnost in sedanje razmere slovanskih narodov. Največ mu je pa koristilo, da je sam potoval po slovanskih deželah. Tudi našo domovino je obiskal. Zato je to poljudno knjižico napisal prav zanimivo in živo, tako da jo bode tudi navaden človek rad čital. Na koncu je jako lepo, primerno in pogumno opisal stališče, nalogo in dolžnosti Poljakov v Slovanstvu.

Knjižica prav ob kratkem pripoveduje zgodovino, značaj, gospodarske, politične in druge razmere slovanskih narodov; v drugem delu pa v glavnih potezih načrta pregled slovanskih književnosti. Prvi del se je pisatelju prav dobro posrečil; pisan je jako preprosto in poljudno, a obenem tudi jako zanimivo in poučno. Drugi del (v književnosti) je pa, vsaj po naši sodbi, mnogo slabši in nepopolnejši. Pisatelj si je sicer izbral jako srečno in edino pravo metodo: ne našteva namreč mnogo imen, ampak opiše le nekoliko najboljših in najbolj značilnih zastopnikov posameznih slovanskih književnosti. Vendar se mu je ta izbor malo ponesrečil; tudi citati iz slovanskih pesni niso kritično izbrani. Izmej slovanskih pesni, iz katerih po nekoliko verzov citira, nima nobena posebne pesniške vrednosti; in vendar nam ne manjka dobrih in lepih pesni, katere v malo verzih združujejo veliko pesniške lepote in razodevajo slovenski značaj.

Pisatelju moramo priznati, da piše objektivno, nepristransko. Celó ko govori o Rusih, ne zaide v oni pristranski ton, ki je posebno v poljski poljudni književnosti jako razširjen in morebiti več škoduje Poljakom kakor Rusom. Nekoliko pristranske sodbje o Rusih najdemo pa tudi v tej knjižici. Na str. 5. piše, da je velikoruski jezik Poljakom zato težko umeven, ker ima jako mnogo mongolskih izrazov. Kdor le nekoliko pozna velikoruski jezik, ta ve, da ima velikoruski jezik tako malo mongolskih izrazov, da o tem ne moremo niti govoriti. Cele knjige lahko prečitata, da ne bode te našli niti enega mongolskega izraza. Da so se Velikorusi v nekaterih pokrajinah nekoliko pomešali z mongolskimi in finskimi plemeni, tega ne tajimo, dasi se stvar, posebno od poljske strani, navadno smešno pretirava. A da bi bil ruski jezik tako pomešan z mongolskimi izrazi, da bi bil zaradi tega težje umeven, tega nikakor ni mogoče trditi; kaj takega more trditi le narodna strast ali pa nevednost. Osebnó smo se prepričali, da tako govoré najrajši oni Poljaki, ki ruskega jezika ne poznajo. Tudi naš pisatelj je s svojo opazko pokazal, da ruskega jezika ali sploh nič ne pozna ali pa le jako površno. — Podobno pri-